

Tarım Turizminin Türkiye ve Dünyadaki Gelişimi Üzerine Bir İnceleme

Ayşegül TAŞKIRAN | 0000-0002-7164-1505 | karacaysgl@gmail.com
Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, Türkiye

Kadriye Alev AKMEŞE | 000-0002-3826-9684 | alev.akmese@selcuk.edu.tr
Selçuk Üniversitesi, Beyşehir Ali Akkanat Turizm Fakültesi, Konya, Türkiye

Mete SEZGİN | 0000-0001-9079-2520 | metesezgin@selcuk.edu.tr
Selçuk Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Konya, Türkiye

ROR ID: <https://ror.org/045hgzm75>

Öz

Tarım turizmi kavramının birçok tanımı olmakla beraber farklı ülkelerde farklı faaliyetlerle kendini gösterdiği ve çeşitlilik arz ettiği görülmektedir. Önemli beklenti ve katkılarından birisi doğal çevreyle etkileşimde bulunmak olan faaliyetler kapsamında, sebze meyve üreticiliği, avcılık, toplayıcılık, binicilik, kuş gözlemciliği, konserler, festivaller, fuarlar, tarihi ve kültürel değerleri tanıma gibi birçok turizm çeşidi mevcuttur. Bu çalışma ile tarım turizmi faaliyetleri gerçekleştiren ülkeler baz alınarak, Türkiye’de ve dünyada uygulama alanlarının araştırılması, bunları karşılaştırarak olumlu ya da olumsuz taraflarının belirlenmesi, ülkemizde tarım turizminin gelişmesi için yürütülebilecek politikaların belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma yöntemi olarak ikincil verilerden yararlanılmış ve yerli ve yabancı kaynaklardan literatür taraması yapılmıştır. Tarım turizmi doğrultusunda yapılan ulusal ve uluslararası çalışmalar incelenmiştir. Çalışma aracılığı ile tarım turizminin günümüz koşullarında önemi vurgulanmaya çalışılmıştır. Sonuç olarak tarım turizminin nüfus artışına bağlı olarak insanların doğaya dönüş için gösterdiği gayretlerin sonucu olarak ortaya çıktığı, Türkiye’de ve dünyanın farklı bölgelerindeki tarım turizmi uygulamalarının teknolojik gelişmeler ve ekolojik duyarlılıklar ekseninde artarak ve iyileşerek devam ettiği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Turizm, Sürdürülebilir turizm, Tarım Turizmi

Atıf Bilgisi

Taşkiran, A., Akmeşe, K. A. ve Sezgin, M. (2023). Tarım turizminin Türkiye ve dünyadaki gelişimi üzerine bir inceleme. Selçuk Turizm ve Bilişim Araştırmaları Dergisi, 4:72-88.

Geliş Tarihi	05.07.2023
Kabul Tarihi	04.12.2023
Yayın Tarihi	31.12.2023
Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Yazar Katkıları	Taşkiran, A. (%40), Akmeşe, K. A. (%30), Sezgin, M. (%30)
Benzerlik Taraması	Yapıldı - Turnitin
Etik Bildirim	ethics.stbad@selcuk.edu.tr
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

A Review on the Development of Agrotourism in Turkey and in the World

Ayşegül TAŞKIRAN | 0000-0002-7164-1505 | karacaysgl@gmail.com
Selcuk University, Institute of Social Science, Konya, Türkiye

Kadriye Alev AKMEŞE | 000-0002-3826-9684 | alev.akmese@selcuk.edu.tr
Selcuk University, Beyşehir Ali Akkanat Tourism Faculty, Konya, Türkiye

Mete SEZGİN | 0000-0001-9079-2520 | metesezgin@selcuk.edu.tr
Selcuk University, Tourism Faculty, Konya, Türkiye

ROR ID: <https://ror.org/045hgzm75>

Abstract

Although the concept of agricultural tourism has many definitions, it is observed that it manifests itself with different activities in different countries and shows diversity. Within the scope of activities, one of the important expectations and contributions of which is to interact with the natural environment, there are many types of tourism such as vegetable and fruit production, hunting, gathering, horse riding, bird watching, concerts, festivals, fairs, and recognizing historical and cultural values. With this study, it is aimed to investigate the application areas in Turkey and in the world, to determine the positive or negative sides by comparing them, to determine the policies that can be carried out for the development of agricultural tourism in our country, based on the countries that carry out agricultural tourism activities. Secondary data was used as a research method and a literature review was made from domestic and foreign sources. National and international studies carried out in the direction of agricultural tourism were examined. By means of this study, the importance of agricultural tourism in today's conditions has been tried to be emphasized. As a result, it has been determined that agricultural tourism emerged as a result of people's efforts to return to nature due to population growth, and that agricultural tourism practices in Turkey and in different parts of the world continue to increase and improve on the axis of technological developments and ecological sensitivities.

Keywords

Tourism, Sustainable Tourism, Agritourism

Citation

Taşkıran, A., Akmeşe, K. A. and Sezgin, M. (2023). A review on the development of agrotourism in Türkiye and in the world. Selcuk Tourism and Information Research Journal, 4:72-88.

Date of Submission	05.07.2023
Date of Acceptance	04.12.2023
Date of Publication	31.12.2023
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Author Contributions	Taşkıran, A. (%40), Akmeşe, K. A. (%30), Sezgin, M. (%30)
Plagiarism Checks	Yes - Turnitin
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	ethics.stbad@selcuk.edu.tr
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Copyright & License	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0 .

Giriş

Tarım turizmi, gösterdiği çeşitlilik çerçevesinde birbirinden farklı tanımlamalara sahiptir. Genel itibariyle birçok ülkede ortak paydalarda kapsamlı uygulamalar çerçevesinde turistler ve yerel halk iş birliği ile gerçekleştirilmektedir. Kapsamlı tanımlaması ile tarım turizmi, turistlerin sürekli ikamet alanlarından farklı olarak gelir beklentisi olmaksızın tarımsal bölgelere gerçekleştirdikleri ziyaretleri, bu bölgelerdeki tarım üreticilerinin ekolojik standart ve şartlarda ürettikleri ürünleri talep ettikleri, tercihe bağlı olarak üretim sürecini deneyimlemek için dahil oldukları, tarımsal bölgelerde geçici konaklamalarını kapsayan süreç ve etkileşim olayıdır (Küçükaltan, 2002: 153). Tarım kaynaklı bir turizm türü olan agro turizm; sürekli ikamet edilen bölgeden farklı bir destinasyona seyahat ederek bu bölgelerin ekonomik, fiziksel, çevresel, kültürel değişimlerini görmek ve gastronomik yapılarını deneyimlemek isteyenlerin oluşturduğu faaliyetlerin tümü olarak tanımlanabilir. Diğer bir tanıma göre ise tarımsal turizm, bir tarımsal alanda veya doğa ile iç içe bir çiftlikte dinlenme, eğlenme, keşfetme veya öğrenme amacıyla ile gerçekleştirilen seyahatlerin tümünü kapsar. Tarımsal turizm işlevsel açıdan tarım ve zirai üretim ile ilgilidir. Bu bağlamda çiftlik bazlı turizm de tarımsal turizmin ana unsurları arasında yer almaktadır. Tarımsal turizm, tarıma dayalı uygulama süreçlerini, festivalleri, kültürel farklı ve yörelere özgü olaylar ile etkinlikleri de kapsadığından dolayı tanım olarak daha geniş bir faaliyet alanını kapsamaktadır (Sharpley, R. ve Sharpley, J. 1997: 165).

Teknoloji ile birlikte günümüzdeki önemli olgulardan birisi küreselleşmedir. Toplumun tüm alanlarını etkileyen küreselleşmenin getirdiği birtakım sorunlar da mevcuttur. Nüfusun patlaması, gelir dağılımındaki adaletsizlik, iklim değişikliği, çevre kirliliği ve doğanın tahribatı gibi problemler başlıca sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Sanayi devriminin getirdiği gelişmeler ile birlikte makinelerin hayatımıza girmesiyle üretim süreçlerinde insan gücüne ihtiyaç azalmış ve insanların günlük yaşamlarında boş zamanları artış göstermeye başlamıştır. Bireyler işlerinde ortaya çıkan bu zamanlarını hızlı şehir yaşamından uzaklaşıp doğa ile baş başa kalma, dinlenme, çeşitli aktivitelere katılma ve tatil amaçlı gezilere gitmek için kullanmaya başlamışlardır. İnsanların bu seyahatleri ilk kitlesel turizm deneyimlerini oluşturmuştur. Turizm faaliyetleri temel olarak insanların toplu şekilde gerçekleştirdiği kitlesel bir etkinlik biçiminde ortaya çıkarak gelişmiştir.

Farklı yapıda ve sosyal özellikteki yerleri gezip, görme ve buraları tanıma amaçlı gerçekleştirilen seyahatler günümüzde yerini yerel halkın yaşam tarzına, bölgenin kültürel mirasına ve doğaya yönelik ilgi ve merak ile gerçekleştirilen alternatif turizm türlerine bırakmıştır. Bu çerçevede ortaya çıkan kırsal turizm uygulamalarını; köy turizmi, çiftlik turizmi, tarım turizmi gibi kavramlarla ifade etmek mümkündür (Çetinkaya ve Yazgan, 2012: 55). Turizm faaliyetlerini kırsal kesimlerde gerçekleştirmek bölgede bulunan yerel halk için önemli avantajlar sağlamaktadır. Kırsal turizm, ülkelerin tarımsal ve zirai olarak kalkınması için önemli bir atılım olarak görülmektedir. Kırsal turizmdeki ortak bileşenler

göz önüne alındığında kırsal turizm; çiftlik turizmi, köy turizmi, yayla turizmi, tarımsal turizm (agro-tourism), ekoturizm olarak ayrıştırılabilmektedir (Esengün vd., 2002: 86). Bu ifadeler kesin sınırlarla birbirlerinden ayrılmamakla birlikte sıklıkla birbirleri yerine de kullanılan, birbirlerini kapsayan içeriklere sahiptir.

Kitle turizmlerinde turistler, genel olarak popülaritesi yüksek olan tatil yörelerini tercih etmektedir. Alternatif turizmde ise, yöre halkı ile iç-içe, doğaya ve çevreye karşı hassas ve saygılı turistlerin tercih ettiği destinasyonlar bulunmaktadır. Bu şekilde yapılan turizmde ise kuş gözlemciliği, dağcılık, trekking, yayla turizmi, av turizmi, agro-turizm, macera turizmi gibi alternatif turizm türleri örnek gösterilebilir (Civelek vd., 2013: 16).

Bu araştırmanın amacı eski dönemlerde daha yoğun şekilde yapılan kitle turizmini olumsuz etkilerini azaltarak alternatif turizmin içerisinde kendine yer edinen tarım turizminin kavramsal içeriğini açıklamak, ülkemizde ve dünyadaki gelişimini inceleyerek tarım turizmi uygulamalarını incelemektir.

1. Yöntem

Araştırma kapsamında tarım turizmi ile ilgili fenomenolojik çerçevede kuramsal bir inceleme gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla alan yazında tarım turizmi kavramını açıklayan çalışmalar incelenerek tarım turizmi kavramının Türkiye ve dünyadaki durumu, gelişme seyri ve gelişimini etkileyen, yönlendiren unsurlar değerlendirilmiştir. Çalışma, bu bağlamda tarım turizmi konusunda fenomenolojik derleme bir araştırma olarak ele alınmıştır.

1.1. Tarım Turizmi Kavramı ve Gelişimi

Tarım turizmi, doğal güzelliklere ve cazibe unsurlarına sahip kırsal mecralarda gerçekleştirilen turizm etkinlikleri olarak ortaya çıkmıştır (Çıkin vd., 2009: 4). Ziyaretçilerin tatil süreçlerini, tarım temelli aktivitelere katılmak için bir çiftlikte geçirmeleridir (Leduc, 2017:1-2). Eko turizmin bir uzantısı olan tarım turizmi, bir yandan ziyaretçilere tarımsal hayatı doğrudan ve ilk elden deneyimleme olanağı sunarken aynı zamanda şehir hayatında yaşayan insanları tatil dönemlerini geçirmeleri ve harcamalar yapmaları için kırsal alanlara getirmeyi hedeflemektedir (Demirezen, 2020:67).

Bölge halkı için ekonomik katkı sağlarken, turistler için doğal ortamda dinlenme ve öğrenme olanakları sunmaktadır. Turizmin kendi yapısı gereği ortaya çıkan sosyal ve kültürel etkileşim ise tarım turizmi çerçevesinde bölge halkı ve ziyaret eden turistler arasında gerçekleşmektedir. Turistler açısından gidilen destinasyondaki tarımsal üretime yardımcı olma fırsatı içermektedir. Ev sahipleri açısından ise hem üretim süreçlerini devam ettirme, hem de ek olarak turizm sektöründen de gelir sağlayacak şekilde bölgeyi ziyarete gelen turistleri üretim sürecine dahil etme faaliyetleridir (Sznajder vd., 2009: 6). Agro turizm kavramı çeşitli şekillerde tanımlansa bile sonuç olarak aynı faaliyetleri ifade eder. Çevresel sürdürülebilirlik açısından tarım ve turizmin beraber yapılması önemlidir.

Tarım turizmi, tarımsal faaliyetlerin yürütülmesine engel yaratmadan kırsal kesimde yaşayan ve nispeten düşük gelire sahip tarım sektörü üreticilerine ek gelir olanakları sunan bir turizm alanıdır. Tarım turizminin açıklanmasında üzerinde durulan ve karışıklığa neden olan dört önemli konu vardır. Bunlardan ilki tarım turizminin gerçekleştiği alan ile ilgilidir. Bazı çalışmalar yalnızca bir çiftliği ele alırken günümüzde tarım turizmi faaliyetlerinin gerçekleştirildiği alanlara yönelik genel kanı, tarım yapılabilen tüm kırsal alanları ifade etmektedir. İkinci konu ise yaşanan tarım turizmi deneyiminin ve bu hizmeti sunan tesisin özgünlüğü ile ilgilidir. Bazı görüşlere göre tarım turizminin doğal tarım üretimi yapılan alanlarda gerçekleştirilebileceği ifade edilirken günümüzde bu yaklaşım yerini tarım turizminin gerçekleştirilebilmesi için tarıma az elverişli alanların düzenlenerek kullanılmasına bırakmaya başlamıştır. Bu sayede tarıma elverişli olmayan alanların da düzenlenerek tarım turizmi ile farklı bir etkinlik ile gelir getirici bir platforma dönüşmesi sağlanmaktadır. Üçüncü konu, tarım turizmi kapsamında ele alınacak faaliyetler ile ilgilidir. Bu kapsamda çiftlik içi konaklama, tarımsal faaliyetlere direk katılım, hayvancılık ve çiftlikte gerçekleştirilecek üretime yönelik tüm faaliyetler tarım turizmi çerçevesinde değerlendirilmektedir. Sonuncu konu ise tarım turizmi motivasyon kaynağıdır. Normal turizm türlerinden ayrılan yapısı nedeni ile doğrudan tarımsal üretimde yer almak isteyen turistlerin motivasyon kaynaklarının klasik turizm ihtiyacından ayrıldığı düşünülmektedir. Ancak alternatif turizm türleri ile kişilerin zevk aldıkları etkinlikleri gerçekleştirme yönlü seyahatleri normalleşmiştir. Tarım turizmi de bu çerçevede normal bir özel ilgi turizmi türü olarak değerlendirilebilmektedir (Arroyo vd., 2013: 39-40).

Tarım turizmi deneyimi, turizm ve tarımsal alanlar arasında doğrudan bir bağ kursa da turistlerin tarımsal faaliyetlere ve çiftçilik süreçlerine aktif katılımı şart değildir. Tarım turizmi, tarımsal faaliyetlerin yanı sıra gecelik konaklamaları, kuş gözlemciliği, binicilik, yürüyüş ve diğer eğlence faaliyetleri için tarım arazilerinin kullanımı dahil olmak üzere çeşitli faaliyetleri de kapsar. Bu nedenle, tarım turizmi girişimcilerine göre kendileri bağımsız olan tarım ve turizm alanlarını bir araya getiren “yaratıcı sınıfı” temsil etmektedirler (Hollas vd., 2021: 2-3). Bu durumda tarım turizmi ise yaratıcı bir turizm ürünü olarak ortaya çıkmaktadır.

Kırsal kesimde yaşayan topluluklar turizmi ekonomik varlıklarını çeşitlendirmek ve kırsal alanları canlandırmak için bir fırsat olarak görmektedir. Kırsal turizm büyüyen bir pazardır ve turizm talebinde ortaya çıkan bazı trendlere cevap verme yeteneğinden kaynaklanan alternatif fırsatlar sunar. Bu trendler temelde iki başlıkta ele alınabilir. Bunlar (Ammirato ve Felicetti, 2014: 19-20);

- Kültürel mirasın, geleneklerin, etnik folklor uygulamalarının canlandırılarak eski doğal yapılara ve kırsal alanlara yönelik ilginin artması,
- Yaşam kalitesinin, havanın, suyun ve sağlıklı ve gerçek bir şekilde yemek yemenin verdiği zevkle ifade edilen sağlık ve esenlik beklentisinin artması şeklindedir.

Gastronomik değerlerin ön plana çıkması ve doğala olan talebin artması ile birlikte

tarım turizminde de artış eğilimi ortaya çıkmaktadır. Gastronomide olan doğal ve yerel ürünleri orijinal üretim şekilleri ile deneyimleme güdüsü, tarım turizminin önemli motivasyon kaynakları arasında gösterilebilir.

Tarım turizminin genel olarak faydalarını şu şekilde sıralanabilir (Shekhar, 2022: 30-31, Çanga vd., 2018: 452):

- Tarım turizminin gelişmesiyle ülkedeki istihdam, gelir düzeyi, kamu gelirleri, yaşam standartları, ek gelirleri artmaktadır Bu durum ülke ekonomisine doğrudan katkı sağlamaktadır.
- Ülkelerin mevcut varlık seviyelerinde artış sağlamaktadır.
- Tarım ile alakalı ürünlere ilgi çoğalmaktadır. Bu da doğrudan satış yoluyla pazara giren ürünler üretici ve tüketicisi olumlu şekilde etkilemektedir.
- Kıyı turizm tatilinin iç bölgelere doğru genişlemesine yardımcı olur. Burada insanların doğayla iç içe kalarak dinlenmesine olanak sunmaktadır.
- Tarım turizmi, gelir düzeyi diğerlerine göre daha düşük aileler için daha masrafsız ve güzel şekilde vakit geçirmelerinin önünü açmaktadır.
- Köy yaşamı ve kent yaşamı arasındaki kültürel ve sosyal farklılıklar azalır. Farklı yaşam tarzları insanlar arasında oluşan etkileşim ile paylaşılabılır hale gelmektedir.
- Eğitimi verilerek, gelecek nesillere aktarılan bu türde topluluklarla etkileşim sağlanır.
- Rasyonel biçimde davranılıp tarımsal araziler korunmaktadır.

1970 yılında sonra daha fazla ilgi çeken bu turizm türünde turist sayısı giderek artış göstermiştir. Kırsal turizmin öncülerinden olan ABD ve Kanada'nın farklı şehirlerinde tarım turizmi uygulamaları yapılmakta ve desteklenmektedir. İtalya, İspanya, Fransa, İngiltere, Hollanda gibi Avrupa ülkelerinde de tarım turizmi için kurulan çiftlikler hükümetlerinin ilgili bakanlıklarınca teşvik edilmekte ve ekonomiye girdileri sağlanmaktadır. Türkiye'de de farklı kesimlerde kırsal alanları geliştirmek amacıyla uygulamalar gerçekleştirilmektedir. Örneğin; IPARD, Avrupa Birliği'nin Ortak Tarım Politikası, Kırsal Kalkınma Politikası ve ilgili politikalarının uygulanması ve yönetimi için akredite hazırlıklarını sürdürmektedir. Bu bağlamda yapılan hazırlıklar ile bu turizm türüne yönelik strateji ve politikalar geliştirilmesini desteklemeyi hedeflemektedir (URL-1). 2007 ile 2013 yıllarını kapsayan bu uygulamada Türkiye'nin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için kapasite oluşturmak ve AB standartlarına yükseltmek hedeflenmiştir. Buğday Derneği'nin öncülük ettiği TaTuTa (Tarım Turizm Takası) projesi de bu uygulamaların bir diğeridir.

1.2. Türkiye'de Tarım Turizmi

Tarımın turizm sektörü ile bağlantısı araştırıldığında ilk etapta nüfus hareketlilikleri

göze çarpmaktadır. Pek çok gelişmekte olan ülkede karşılaşıldığı gibi Türkiye’de de hızlı bir nüfus artışı yaşanmaktadır. Hızla artan nüfusa karşılık ise değişmeyen ülke konumu ve tarımsal alanların sabitliği ya da azalması, bölge halkının gelirlerindeki artış talebini ve hayat standartlarındaki gelişmeyi sağlamakta eksik kalmaktadır ve kırsal alanlardan kentlere doğru göçler yaşanmaya başlamaktadır. Günümüzde daha yüksek seviyelere çıkan bu göçleri düşük seviyeye indirmek ya da yavaşlamasını sağlamak için hükümetler sürdürülebilir kalkınma planları doğrultusunda tarım turizmini destekleyici teşvikleri verebilmektedirler. Böylelikle göç eden halkın bölgede kalması sağlanarak, gelirlerin artırılması ve ihtiyaçların eksiksiz karşılanması amaçlanmaktadır.

Tarım turizmi ile ülkelerin yerel değerleri korunup yaşatılmakta, köylerdeki mimari yapı restore edilerek konaklama imkanları sağlanmakta ve yerel mutfaklar kurulmaktadır. Aynı zamanda turistlerin toprakla ve doğal çevre ile bağ kurmasına olanak sağlanmaktadır (Türkben vd., 2012: 47). Bu sayede toplum içi etkileşim hızlanarak sirkülasyon oluşmakta, kooperatifler kurularak devlet destekli yatırımlar gerçekleştirilebilmektedir. Birçok köy yoksullukla mücadelede tarım turizmi ile başarıya ulaşabilmektedir. Tarım turizmindeki faaliyetler kısa sürede gelişimin anahtarı ve kalkınmanın basamağı haline gelmiştir. Agroturizm uygulamaları, yapıldığı ülkenin sosyal, kültürel, ekonomik ve nüfusuna bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Her ülkenin kendi iklim koşulları, demografik yapısı, gelir düzeyi, kültürel özellikleri farklı olduğundan her ülke de kendisi için ayrı bir uygulama rotası çizmektedir. Bu şekilde ülkeler arası iletişim ve pazarlama diğer kültürlerin tanınması ve tanıtılmasında çeşitlilik yaratmakta ve kültürel zenginlik oluşmaktadır.

Tarım turizmindeki faaliyetler ülke bazlı değişiklik gösterebilmektedir. Her ülkenin jeolojik, jeopolitik konumu ve politik düşünceleri farklılık gösterdiğinden bu etkiler turizme de yansımaktadır. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler tarım turizmine daha fazla önem vermektedirler. Tarım turizmi ile elde ettikleri ekonomik gelirler, diğer ülkelerin bu kapsamda elde ettiği gelirlere göre daha yüksek oranda olabilmektedir. Ülkedeki istihdam olanaklarından biri olarak kabul edilen tarım turizminde, sadece ulusal çerçevede değil uluslararası kapsamda da faaliyetler gerçekleştirmek gerekmektedir. Birçok ülke, tarım turizmi kapsamında gerçekleştirdikleri uygulamaları tanıtmak amacıyla çeşitli pazarlama faaliyetleri gerçekleştirmektedir (Civelek vd., 2013: 17). Tarımsal faaliyetlerin ön plana çıktığı tarım turizminde mamul ya da mal üretimi kadar bunların pazarlanması da bölgenin tanıtımında önemli olmaktadır. Hizmet sektörü ile gerçekleştirilen pazarlama ile halkın refah seviyesinin yükseltilmesi amaçlanmalı, bölgenin reklamı başarılı şekilde tüketiciye sunulmalıdır. Tarım turizmini tercih eden kişilerin beklentileri ise genellikle doğa ile başa kalarak yöre halkının üretimine yardımcı olmak, üretilen ürünlerin tüketimini sağlamaktır.

Tarımsal turizmi ile kırsal turizm tüketim yönüyle birbirinden ayrılır. Bu iki turizm türü arasında belli başlı farklılıklar vardır. Bunlar:

- Tarımsal turizmde sadece tarım alanları bulunmaktadır. Bunu yanında kırsal turizmde

kırsal alanlar vardır. Tüm kırsal alanları tarım alanı olarak değerlendirmek mümkün değildir. Ekolojik olarak doğanın nefes alması ve bizlere imkan vermesi için turizm yapılacak alanların verimsiz olanlarının nispeten verimli olanlara göre tercih edilmesi, doğanın korunması ve ekolojik sürdürülebilirlik için gereklidir. Verimsiz kurak bölgelerin peyzaj ve mimarisi düzenlenerek turizme açılması daha olanaklı hale getirilmelidir. Verimli alanlarında ise üretim daha kolay gerçekleşeceğinden bu rasyonel düşünce hakim kılınmalıdır. Kırsal turizmi sadece köylerde değil şehir merkezlerinin dışında da yapmak mümkündür.

• Diğer bir fark ise turizm türleri arasındaki seyahat amaçlarında ortaya çıkan beklenti farklılığıdır. Tarım turizminde, tüketici tarımsal faaliyetlere katılarak bölgede tarım ürünleri üretmek ve tüketmekteyken; kırsal turizmde bunları da kapsayıcı doğayı keşif, bölge halkına rutin işlerde yardımcı olup bölge kültürünü tanımak ve tanıtmak amaçları mevcuttur. Bu tanıtımların başarılı şekilde uygulanması ülke açısından önem arz etmektedir. Örneğin 2004 yılında ülkemizde hayata geçirilen TaTuTa projesini bu tanıtımlar kapsamında sayılabilir. Tarım turizmi (Agro turizm) faaliyetlerini uygulayan çiftlik ve işletmelerin bir arada toplandığı TaTuTa (Tarım, Turizm, Takas), Buğday Derneği tarafından yürütülen Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi ve Gönüllü Bilgi Tecrübe Takası projesinin kısaltılmış ifade şeklidir. Bu projenin temel hedefi, Türkiye’de ekolojik tarımla geçinen çiftçi ailelere ekonomik, gönüllü işgücü veya bilgi desteği sağlayarak ekolojik tarımı teşvik etmek ve sürdürülebilirliğini sağlamaktır (URL-2). Bu proje, dünya çapında 132 ülke, 12 bin üzerinde ekolojik çiftliğin üye olduğu WWOOF (Worldwide Opportunities on Organic Farms / Organik Çiftliklerde Uluslararası Fırsatlar) ağının Türkiye temsilciliğini üstlenerek bu uygulamaların ülke tanıtımında önemli rol oynamıştır. Bu sayede yerli ve yabancı turistler çiftliklere seyahatler düzenlemişlerdir.

Stajyer, gönüllü, yarı gönüllü ya da misafir olarak katılım gerçekleştirilen bu çiftliklerde doğa dostu küçük bir çiftlikte veya geleneksel bir köy evinde konaklama imkanı sunulmaktadır. Gönüllü olarak dahil olunan bu turizmde turistlerin işgücünü, bilgi ve becerilerini ya da deneyimlerini çiftlik sahiplerine aktarmaları gerekmektedir. Konuk olarak gidilen yerlerde ise çalışma zorunluluğu bulunmamakla birlikte konaklama ve diğer ihtiyaçlar ile ilgili destekleri komisyonsuz çiftlik sahibine vermek gerekmektedir. Konuk statüsünde gelen misafirlerin çalışma zorunluluğu bulunmamakla birlikte cüzi bir meblağ karşılığında bu deneyimden yararlanabilmektedir. Bölge halkının desteği ile tarıma katılmak, ekolojik yaşam eğitimi almak, önemli kültürel alanları görmek, organik tarım yapmak, geleneksel el sanatları hakkında bilgi toplamak, bahçecilik yapmak bu çiftliklerde yapılan genel faaliyetler olarak sıralanabilir.

Türkiye’de 2023 yılı itibariyle Marmara bölgesinden Doğu Anadolu bölgesine kadar olan alanda farklı destinasyonlarda 92 tane TaTuTa çiftliği mevcuttur. Bunlardan 8 tanesi Çanakkale’de, 17 tanesi Muğla’da, 6 tanesi Antalya’da, 8 tanesi Samsun’da, 5 tanesi Artvin’de olmak üzere iklim koşulları ve arazi şartları çerçevesinde Türkiye’nin farklı bölgelerine yayılmış şekilde yer almaktadır (URL-3). TaTuTa çiftliklerinden Ali Koçak Çiftliği, Ayşe ve

Cengiz Genç Çiftliği, Kapor Çiftliği, Elbademli Çiftliği, Ata'dan Çiftliği Türkiye'de bulunan en tanınmış çiftliklerdir. İç bölgelere nazaran Akdeniz ve Ege bölgesinde yoğunlaşan atalık/yerel tohumlarımıza ev sahipliği yapan eko çiftlikler 2003 yılında 25 ev sahibi ile bu ortaklığa başlamıştır. TaTuTa/WWOOF Türkiye Ağı, 2021 itibarıyla 74 ev sahibi ve her yıl yaklaşık 600 yeni gönüllüsü ile hem kırsal yaşamın sürekliliğini hem de ekolojik tarımı desteklemeye devam etmektedir (URL-4). Buğday Derneği'nden yetkililerin verdiği bilgilere göre, toplam 81 ekoturizm çiftliğine ek olarak 2014 yılında 10 çiftlik daha faaliyete başlamıştır (Ahmadova, 2015: 18). Buldukları bölge, gerçekleştirdikleri faaliyet alanları ve kuruluş yapılarına göre farklılık arz eden çiftliklerin ziyaret çeşitleri de değişkenlik göstermektedir. Erzurum'da bulunan Ali Koçak Çiftliğinde geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Ekolojik kurallar dikkate alınarak çeşitli sebze ve meyveler üretilen çiftlik, birçok yerli yabancı turisti gönüllü veya konuk olarak ağırlamaktadır. Karadeniz bölgesinde fındık üretiminin tarım turizmi çerçevesinde ele alınmasına yönelik çalışmalar dikkat çekmektedir (Kıngır vd., 2021: 209). Muğla'da bulunan Ayşe ve Cengiz Genç Çiftliğinde ise yabancı mantarların toplanması, tüketilmesi; tehlike altında olan bitkilerden orkidenin tanıtımı yapılmaktadır. Nisan- Mayıs aylarından başlayan ziyaretler, Eylül- Ekim ayına kadar sürmektedir (Ahmadova ve Akova, 2016: 20).

Türkiye'de bulunan çiftliklerden bazılarında diğer turizm faaliyetlerinin yanında tarım turizmi de yapılmaktadır. Geçim kaynağı tarım ve hayvancılığa dayalı bölgelerde iklimsel özellikler dikkate alınarak bu çiftlikler kurulur. Doğu Anadolu ve İç Anadolu Bölgesi ağırlıklı olmak üzere bölgelerdeki doğa üzerine yapılan turizm planlaması yıllardır devam etmektedir. Benzer şekilde Ege Bölgesinde Karaburunlu kadınlar tarafından kooperatif eşliğinde yürütülen tarım turizmi faaliyetleri bulunmaktadır (Demirtaş, 2011: 140). Devlet teşvikleri ile de desteklenen bu yatırımlar bölge halkına gelir desteği sağlamaktadır. Türkiye'de tarım çiftliklerinden bazıları da tarım turizmi faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Yaklaşık rakımı 1000 metre olan Doğu Anadolu Bölgesi genel geçim kaynağı tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Bölgede doğa turizm planlaması uzun yıllardır devam etmekte ve birçok yenileme yatırımı da yapılmaktadır.

Coğrafi özellikleri bakımından üç tarafı denizlerle çevrili Türkiye'nin çok çeşitli tarımsal ürünleri üretmeye elverişli toprakları bulunmaktadır. Ancak çiftçi sayısı son 12 yılda %48, tarımsal ekim alanları da 18 yılda %12 azalmıştır (URL-11). Bu bilgiler ışığında gıda ihtiyacının dışa bağımlı olmadan kendi üretim olanakları ile karşılanabilmesi için farklı stratejik tarım politikaları uygulamaya konmalıdır. Tarım turizmi de bu alanda kullanılacak politika araçları içerisinde yer almaktadır.

1.3. Dünyada Tarım Turizmi

Tarım turizmi; alternatif turizmin gelişimini sağlayan ülkelerin kültürel ve doğa mirasına değer veren, çevreyi koruyan ve yaşatan; insanların günlük yaşamından kesit sunan, tarımsal alanları yöresel ürünlerin tanıtımını pazarlayan çok yönlü bir turizm türüdür. Agro-turizm kırsal bölgelerde tarımsal üretim türleri ile yaşamlarını sürdüren

bireylerin, bu destinasyonları ziyaret amaçlı gelen kişilere yönelik sunduğu turizm hizmetleri şeklinde ifade edilebilir (Shafeei, 2012: 81). Kırsal bölgelerde gerçekleşen agro turizm, kırsal turizm çeşidi olarak doğal turistik cazibe merkezlerinden, destinasyonların sahip olduğu kültürel ve tarihi değerlerden, kırsal çevredeki gelenek ve göreneklerden yararlanan bir yapıdadır. Bu çerçevede bölgeye gelen turistlerin konaklama ve yeme-içme ihtiyaçları için gerekli olan pansiyonlar ve ürünler için bölgede yaşayan halkın bütün imkânları kullanılabilir (Bhandare ve Potdar, 2014: 71). Ekonomik açıdan değerlendirildiğinde ise agro-turizm, yerel halkın aktif katılımı ve etkileşimi ile kırsal destinasyonlarda var olan ekonomik ve sosyal geri kalmışlığı tersine çevirmek için kırsal kalkınma ile bütünleşen bir turizm türüdür (Papanis ve Kitrinou, 2011: 314). Turistlerin gönüllü ya da konuk olarak yer edindiği bu turizm türünde kişiler kendilerini gezerken dinlendirip geliştirerek doğayı keşfetme olanağı bulurlar. Dünya çağında 1970'lerde başlayıp şimdilerde yüzbinlerce insanın oluşturduğu bir hareket vardır. Organik Çiftliklerde Dünya Çapında Fırsatlar (WWOOF), ziyaretçileri (WWOOFers) organik çiftçilerle buluşturmak, kültürel ve eğitimsel bir alışverişi teşvik etmek ve ekolojik tarım ve sürdürülebilirlik uygulamaları konusunda bilinçli küresel bir topluluk oluşturmak için dünya çapında bir harekettir (URL-5). Bu turizm kapsamında taraflardan ev sahipleri; katılımcılara ev sahipliği yapacak, tarımda sürdürülebilirliği destekleyecek, organik gıda üretimini gösterecek, turistler ise buralara seyahate giden biri olarak çiftliğin rutin işlerine yardım edecek, yeni insanlarla ve farklı kültürlerle tanışma imkanı bulabileceklerdir. Ulusal olarak tercih edilen ülkeyi harita üzerinden filtreleme yaparak seyahat rota oluşturulabilmektedir. Burada önemli olan tarımı turizmden bağımsız kılmak değil tam tersine bütüncül şekilde koordine etmektir. Böylelikle kalkınma daha sağlıklı şekilde yürütülecektir.

Dünyada sürekli gelişen teknoloji, nüfus artışı, iklimsel olaylar insanoğlunun elinde bulunan kaynakların yetersiz hale gelmesine yol açmıştır. Tarım sanayi ve hizmet sektörü alanlarının arasında dengesiz bir dağılıma sebep olmuştur. Ekonominin temelini oluşturan bu üç sektör, insanların kıt kaynaklar çerçevesinde ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için birbirinin bütünleyicisi şeklinde faaliyet yürütmelidir. Tarımsal sanayi ürünlerine toplumsal talepler giderek artış göstermektedir. Bu artışın başlıca nedenlerine bakıldığında hammadde tarım ürünleri olan sanayi işletmelerinin sayısının giderek arttığı ve bu işletmelerin ürünlerine olan talebin artış gösterdiği görülmektedir (Küçükaltan, 1999: 157). Tarımsal alanları turizme açarken önemli etkenleri göz ardı etmemek gerekir. Tarım için verimli diyebileceğimiz elverişli alanlar genelde turizm ve rekreasyon tesisleri için de önem arz eder. Genel olarak üretime elverişli, verimi yüksek tarımsal alanlar turizme açılmamalıdır. Hızla artan bu talep karşısında turizm için tercihen işletilmeyen veya geri kalmış bölgelerde tarıma elverişli olmayan alanlar seçilmelidir. Bu alanların kullanılması için gerekli ulaşım ağının sağlanması, arazinin restore edilmesi ve gerekli altyapının oluşturulması gibi birçok ihtiyaç ortaya çıkacaktır. Gerekli bilgi ve donanımına sahip harita mühendisleri ile birlikte çalışılarak bölgedeki arazinin durumu hakkında nasıl

iyileştirmeler yapılacağına dair bilgi alışverişinde bulunulmalıdır. Bu sayede tarımsal alanlarda geliştirilmeye çalışılan turizm faaliyetleri ile tarımsal alanlar arasında uyum sağlanabilecektir. Bu alanlarda uygulanan faaliyetler sadece turistik amaçlara yönelik düzenlenmemeli, bahsi geçen destinasyonlardaki temel geçim kaynağı olan tarım ve hayvancılık odaklı olarak ele alınmalıdır. Böylelikle bölge halkı için bu faaliyetler daha çekici hale gelecek ve vatandaşların turizme geniş ölçüde katkı vermeleri sağlanacaktır.

Avrupa Birliği Beşinci Çevre Eylem Planı kapsamında kırsal turizmi tarımsal faaliyetlerin bir kolu olarak ele alan Avrupa ülkeleri tarım ile turizm sektörü arasındaki ilişkiyi bu şekilde göstermektedir. Bu planın uygulanması ile beraber turizmin mevsimsel bazda dağılışındaki dengesizlikleri gidermek, misafirlere daha fazla alternatif sunmak, konukların bilgi düzeylerini arttırarak tüketim ihtiyaçlarında bilinçlenmesini sağlamak amaçlanmıştır. Agro turizmi başarılı bir şekilde uygulamaya koyan Avrupa ülkelerinin başında da Yunanistan bulunmaktadır. Yunanistan Avrupa Birliği'nin hayata geçirdiği kırsal turizmi özendirici teşviklerden yararlanıp ülkesi adına belli hedefleri belirlemiştir. Bu hedefler:

-Kırsal alandan sağlanacak mali kaynakların arttırılması,

-Tarımsal gelirlere ilaveten tarımsal olmayan gelirlerin ortaya konularak istihdam alanlarının çeşitlendirilmesi,

-Bölgesel tanıtım ve kadınların sosyal ekonomik yapı içerisindeki önemli rollerine dikkat çekilmesinin sağlanması,

-Kırsal destinasyonlarda yeni faaliyet tür ve alanlarının oluşturulması,

-Kırsal kesimde hayatını sürdüren kesimin ihtiyaçlarının karşılanması ve kırsal alanların turistik cazibesinin arttırılması (Aikaterini vd.,, 2001: 12).

Bir diğer Avrupa ülkesi olan İtalya'da tarım turizmi 1980 yılından itibaren günümüze kadar süregelen bir gelişme kaydetmiştir. İtalya'da 1985 yılında tarım turizmini tanıyan ve açıklayan ilk ulusal yasa çıkarılmıştır (Lamie vd.,, 2021: 2) Tarım turizmi faaliyetleri İtalya hükümetince de desteklenmekte ve uygulanması konusunda teşvikler verilmektedir. İtalya'da kuzey güney yönlü bir ayrılma söz konusudur. Ülkenin kuzey kesimindeki şehirler daha çok sanayi ve hizmet sektörü ile ön plana çıkarken, güney kesimi kuzeye göre daha çok tarımsal işlerle uğraşan topluluklardan oluşmaktadır. İtalya'nın tarım turizminde en popüler kenti olan Toskana, rekabetçi ve sürdürülebilir turizmi destekleyen bölgelerden birisidir. Aynı zamanda bölgede yer alan kırsal alanlar içerisinde atıl durumda bulunan yapılar, antik kırsal toplum kalıntıları ve peyzaj, Toskana'daki agro-turizm gelişimi için önemli arz unsurlarını oluşturmaktadır (URL-6). Turistler şarap yapımı, bölgedeki tarihi binalarda konaklama, zeytin toplama, meyve ve sebze üretimi gibi tarımsal aktivitelere katılıp, organik üretimde bulunabilmektedirler. Seyahat ettikleri bölgelerdeki gastronomi faaliyetlerine dahil olup üretilen organik ürünleri doğrudan üreticiden satın alma imkanına sahip olmaktadır. İtalya'da yerel yönetimler ve hükümetler tarım turizmi için

vatandaşlara teşvik vermektedirler. 1980'lerden bu yana giderek artmakta olan çiftlikler, tarım turizmine verilen önemin ülkenin kalkınmasında destek sağladığını göstermektedir. 2023 tarihi itibarıyla 762 çiftlikte ev sahipliği yapan bölgede Brescia, Bologna, Siracusa, Livorna, Sondrio, Arezzo en önemli çiftliklerden bazılarıdır. Tarımsal turizm, çiftliklerde üretilen meyve, sebze, bal, zeytin, peynir, şeker kamışı gibi ürünlerin reklamını en iyi biçimde yaparak pazarlamasına katkıda bulunmuş ve başarı sağlamıştır. Tarımsal uygulamaların ilk adımı Fransa'da 1951 yılında atılmıştır. Fransa'nın en düşük nüfuslu bölgelerinden biri olan turizm merkezi Alpes de-Haute Provence bölgesindeki köy evleri turistlerin ziyaretlerine açılmıştır. Bu ziyaretlerde misafirlere küçük köylerdeki muhteşem sakinlik, görkemli manzaralar, lezzetli yemekler ve kültürel bir miras sunulmaktadır. Fransa'da da diğer ülkelerde olduğu gibi hükümetler bu politikaları desteklemiş ve teşvik etmişlerdir. Belirlenen hedefler doğrultusunda bazı teşviklerin verilmesini uygun görmüşlerdir. Bu hedefler şu şekildedir (Soykan, 2000: 23):

-Yeşil (ekolojik) turizmi geliştirmek,

-Tarım turizmi ile kırsal kesime ek gelir olanağı sağlamak ve bu sayede iç göçü yavaşlatmak ve engellemek,

-Köylerin tarihsel süreçte sahip oldukları geleneksel dokusunu taşıyan mirasın simgelerini restore ederek korumak.

Fransa'da başarı ile uygulanan politikalar tarım turizminin önünü açmıştır. Kırlar da bireysel veya topluluk olarak yürüyüşler gerçekleştirmek ve organizasyon yapılan gezilere katılım her geçen gün artış sağlamıştır. Bu aktiviteler sayesinde konuklar Fransa'nın kültürel mirasını keşfetmekte, fiziksel ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamakta ve doğa ile baş başa kalmaktadırlar. Şimdilerde Fransa'da dünyanın en büyük "teras çiftliği" özelliğine sahip olan bir tarım projesi hayata geçirilmeye çalışılmaktadır. Pascal Hardy'a göre bu projenin amacı; sürdürülebilir çiftçilik için küresel olarak tanınan ve standartlar sağlayan bir üretim modeli ortaya koymak ve aynı zamanda geleceğin şehirlerinde çevresel ve ekonomik gelişmenin teşvik edilmesine yardım etmektir. Hedefleri ise Paris'in tam ortasında doğanın döngüleriyle uyum içinde olan kaliteli ürünler üretmektir (URL-7).

Ekolojik çevrenin ve doğayı korumaya yönelik isteklerin artmasıyla bunların dengesini sağlamak ve bunlara uygun tarım politikaları geliştirmek hükümetlerin bir sorumluluğu haline gelmiştir. Almanya Federal Cumhuriyeti Alman Gıda ve Tarım Bakanlığı günümüzde bu tür politikaları başarıyla uygulamaktadır. Almanya' da tarım sektörü en büyük işgücü potansiyeline sahip sektör olmasıyla kendine yer bulmuştur ve yaklaşık 4,6 milyon çalışanı bulunmaktadır. Arazi yüzölçümü bakımından ülke topraklarının yarısı tarım amacıyla kullanılmaktadır. Tarıma verilen önem ve teşvikler sonucunda tarım turizmi büyük ilerleme katetmiş ve ilgisi giderek yükselmiştir. 12 ülkenin desteği ile kurulan Avrupa Köy ve Çiftlik Turizmi Federasyonu, tarım turizmi bilincini arttırabilmek için girişimlerde bulunmaktadır. Almanya'da yer alan çiftliklerde konaklama hizmeti genellikle iç pazara yönelmiş olsa da kapsamı geniştir. Bu bölgede yer alan çiftliklerde konaklama süreleri bir

ya da iki arasındadır. Bu konaklama süreci ve kapsamı, tarım turizmi pazarı kapsamında Almanya için önem taşımaktadır (URL-8).

Amerika Birleşik Devletleri'nin çeşitli şehirleri tarım turizminin gerçekleştirmek için uygun potansiyele sahiptir. Diğer Avrupa ülkelerinde olduğu gibi burada da devlet tarım turizmini özendirilmekte ve bunu teşviklerle desteklemektedir. USDA United States Department of Agriculture (ABD Tarım Bakanlığı) ABD federal hükümetinin tarım, çiftçilik, ormancılık ve besin maddeleri politikalarını geliştirip yönetmekle sorumlu olduğu ABD federal yönetim dairesi olan bakanlıktır. Hedefleri, çiftçilerin ve besin hayvanı yetiştiricilerinin gereksinimlerini sağlamak, tarım ürünlerinin üretimi, ticareti ve üretimini teşvik etmek, üretilen tarım ürünlerinin sağlık standartlarına uygun olmasını sağlamak ve kontrol etmektir. Aynı zamanda doğal kaynakları korumak, kırsal alanlarda yaşayan topluluklara ekonomik ve sosyal destekler sağlamak ve ABD'de ve dış ülkelerde açılığa son vermek olarak ifade edilmektedir (URL-9). Kolorado tarım departmanının istatistiklerine göre 2006 yılında 13 milyon kişiden fazla ziyaretçi tarım turizmi faaliyetlerine katılarak 2.2 milyon dolar harcamada bulunmuştur. ABD eyaletlerinden bir diğeri olan Kaliforniya'da Kaliforniya Üniversitesi tarafından oluşturulan Small Farm

Program doğrultusunda tarım turizmi faaliyetleri duyurulmakta, çeşitli eğitimler verilerek ilgili olanlar bilinçlendirilmeye çalışılmaktadır. Tarım turizmi tur operatörleri ve işletmecileri bir arada tutularak ilgililerin bu çiftliklere doğrudan ulaşması kolaylaştırılmıştır. Ek olarak Small Farm Programı aracılığı ile tarım turizminin çeşitli yönleri irdelenmek üzere araştırmalar da yapılmaktadır (URL-10).

Hindistan'da Agro- Turizm, gerçek doğal yaşamı keşfetmek, Hint yöresine özgü yemekleri tatmak ve geleneksel aktivitelere katılmak ve tarımda yapılan farklı işkollarını tanımaya dayanmaktadır. Ziyaretçilerine, Hindistan cevizi, pamuk, jüt, mercimek, şeker kamışı gibi yerel tarım ürünleri yetiştiriciliği, koyun, keçi ya da kümes hayvanları yetiştiriciliği, balık tutma eğitimleri gibi birçok imkandan yararlanma olanağı sağlar. Bunların dışında festivaller ülkesi olarak anılan Hindistan'ın ünlü halk dansları olan Bhangra, jhumar, garba gibi danslara eşlik edebilme imkanları bulunmaktadır. Gelen misafirleri ya da konukları yerel kostümlerle karşılayan Hint halkı köy evlerinde konaklama hizmetini sunmaktadırlar. Devlet ve Turizm Bakanlığı, Hindistan Turizm ve Seyahat İşletmeciliği, Turizm Geliştirme Şirketleri, Yabancı Elçilikler, Hindistan Seyahat Acenteleri Birliği (TAAI), Hindistan Tur Operatörleri Birliği (IATO), Turistler, Ulaşım Operatörler Derneği, Hint Sözleşmesi Tanıtım Bürosu ve Pasifik Asya Seyahat Birliği (PATA) Hindistan tarım turizmine destek olan paydaşlardır (Çanga vd., 2018: 454).

2. Sonuç

Tarım ve turizm faaliyetleri birbirinden bağımsız sektörler gibi görünse de sonuçta birbirini etkileyen ve destekleyen iki temel sektördür. Birbirinin alternatifi olarak değil de bütün şekilde yürütülen politikalarla ülkeler açısından daha verimli hale getirilmesi mümkündür. Tarımsal faaliyetlerin yürütüldüğü çiftlikler bölgenin coğrafi konumuna,

arazi yapısına, ulaşım elverişliliğine ve üretimin çeşitlilik gösterebilmesine bağlı olarak turizmi tamamlayıcı rolünü sahiplenmiştir. Turizmin yaygınlaşması, sanayi ve hizmet sektöründeki gelişmeler tarıma olan ilginin azalacağı beklentisi yaratabilmektedir. Fakat sürdürülebilirlik açısından ilk sırada yer alan tarımda diğer sektörlerle nazaran talep ve uygulama açısından bir üstünlüğün söz konusu olduğunu söylemek mümkündür. Bu duruma öncelikli olarak artan nüfusun beslenme ihtiyacını karşılayacak üretimlerin gerçekleştirilmesi neden olmaktadır. Bunun yanı sıra çarpık kentleşmeye bağlı insanlar kentsel yaşamdan kopup kırsal yaşam alanlarını tercih etmeye başlamışlardır. İnsanların kendi üretebilme hevesi, gıda güvenilirliği, natürel yaşam talepleri doğaya yönlendirmiş ve tüketim ve tatil tercihlerini sorgulamaya yöneltmiştir. Tarım turizmi kırsal alanlarda yaşayan insanlar için hem önemli bir işkolunu oluşturmakta hem de tarım turizmini geliştirerek ülke ekonomisine katkı sunmaktadır.

Tarım ve turizmi bir araya getiren tarım turizmi ile bireyler arası iletişim güçlenmekte, üretime yönelik farkındalık oluşmakta, kültürlerin tanışması ve kaynaşması gerçekleşmekte, doğa ve çevre bilinci oluşarak toplumsal bütünlük sağlanmaktadır. Yapılan inceleme sonucunda tarım turizminde dünyanın farklı ülkelerinde uygulanan politikaların devletler veya yerel yönetim birimlerince desteklenerek teşvik edildiği görülmektedir. Bu durum, tarım turizminin ülke sürdürülebilir kalkınma potansiyeli için büyük önem taşıdığı bir göstergesidir. Tarım arazilerinin yanı sıra tarıma elverişli olmayan alanların da ıslah edilerek tarım turizmi çerçevesinde kullanımının sağlandığı uygulamalar gözlenmiştir. Bu sayede araziden üst düzey fayda sağlama ve üretime dahil etme söz konusu olmaktadır. Ekonomik açıdan atıl kalan alanların tarım turizmi ile kullanılması, günlük hayatın stresinden doğal ortamda üretim deneyimleyerek kurtulmak isteyen bireylere alternatif bir dinlenme olanağının pek çok ülkede sunulduğu görülmüştür.

Tarım turizminin diğer ülkeler ile karşılaştırıldığında Türkiye’de yeterli ilgiyi bulamadığı söylenebilmektedir. Bunların sebepleri arasında; güvenlik, bilgili ve deneyimli ülkelerin politikalarının incelenmeden uygulamaya konması, her üreticinin turizmci olamaması, gerekli eğitim ve tanıtım programlarının yapılmaması sayılabilir. Ülke kalkınması için geleceğin gözde sektörü olması beklenen tarımda gerekli önlemler alınmasıyla sürdürülebilir politikalar geliştirilmesi ve tarım turizmi için gerekli kalite standartları belirlenip teşvik edilmesi desteklenmelidir. Bu sayede sürdürülebilir tarım, turizm ve ekonomik kalkınma için önemli adımlar atılmış olacaktır.

Kaynakça

- Ahmadova, S. (2015). Türkiye'de Organik Ekoturizm Çiftlikleri Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Pazarlama Anabilim Dalı.
- Ahmadova, S., ve Akova, O. (2016). Türkiye'de Organik Ekoturizm Çiftlikleri Üzerine Bir Araştırma. Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(1), 14-29.
- Aikaterini, G., Ioannis, S., ve Thanasis, K. (2001). Is Agrotourism 'Agro' or 'Tourism'? Evidence From Agrotourist Holdings in Lesvos, Greece. *Anatolia: An International Journal Of Tourism and Hospitality Research*, 12(1), 6-22.
- Ammirato, S., & Felicetti, A. (2014). The Agritourism as a Means of Sustainable Development for Rural Communities: A Research from the Field. *he International Journal of Interdisciplinary Environmental Studies*, 17-29.
- Arroyo, C. G., Barbier, C., & Rich, S. (2013). Defining agritourism: A comparative study of stakeholders' perceptions in Missouri and North Carolina. *Tourism Management*, 39-47.
- Bhandare, D. J., ve Potdar, M. B. (2017). Agro-Tourism: An Alternative For Development Of Agricultural Farmers In Kolhapur District (Ms). *Agricultural Transformation In India Since Independence*, 69.
- Civelek, M., Dalgın, T., ve Çeken, H. (2013). Sürdürülebilirlik Kapsamında Agro-Turizm ve Kırsal Kalkınma İlişkisi: Muğla Yöresindeki TaTuTa Çiftliklerinin Agro Turizm Potansiyeli Yönünden Değerlendirilmesi. *Turizm ve Gastronomi Araştırmaları Dergisi*, 22, 32.
- Çanga, A. Kutlu, T. Ve Çalışkan, H. (2018). Tarım Turizminin Dünyada ve Türkiye'deki Uygulamaları. *Uluslararası Turizm, Ekonomi ve İşletme Bilimleri Dergisi*, 2(2), 450-457.
- Çıkin, A., Çeken H., Uçar M. (2009). TURİZMİN TARIM SEKTÖRÜNE ETKİSİ, AGRO-TURİZM ve EKONOMİK SONUÇLARI, *Tarım Ekonomisi Dergisi* 2009; 15(1) : 1 – 8.
- Demirezen, B. (2022). AGRO TOURISM IN TURKEY. *International Journal Of Health Management And Tourism*, 64-75.
- Demirtaş, N. (2011). KIRSAL TURİZMİN ÜÇ BOYUTU VE UYGULAMALARDAN ÖRNEKLER, 1. *Uluslararası Turizm ve Otelcilik Sempozyumu*, 29 Eylül-1 Ekim 2011.
- Esengün, K., Akça, H., ve Sayılı, M. (2001). Kırsal Alanların Kalkındırılmasında Kırsal Turizmin Rolü, *Ekin Dergisi*, 11, 81-91.
- Hollas, C. R., Chase, L., Conner, D., Dickes, L., Lamie, R., Schmidt, C., . . . Quella, L. (2021). Factors Related to Profitability of Agritourism in the United States: Results from a National Survey of Operators. *sustainability*, 1-17.
- Karafakı, F. Ç., Yazgan, M. E. (2012). Kırsal Turizme Kavramsal Yaklaşım, Kırsal Turizmin Önemi ve Etkileri. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2(2), 55-58.
- Kıngır, S., Şeyhanlioğlu, H. Ö., Gör, R. (2021). Türkiye'de Fındığın Tarım Turizmi (Agro Turizm) İçindeki Yeri, Önemi ve Turizme Katım Çabaları Hakkında Bir Alan

- Araştırması, Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi, 18(1), 2021, 206-223.
- Küçükaltan, D. (1999); Bir Alternatif Turizm Türü Olarak Kırsal Turizm ve Türkiye’de Kırsal Turizm İşletmeciliği, Doçentlik Takdim Tezi, İzmir. s. 38-44.
- Küçükaltan, D. (2002). Tarım turizmi ve Türkiye’de Tarım Turizmi İşletmeciliği. II. Turizm Şurası Bildirisi, 143-159. Ankara: 12-14 Nisan 2002.
- Lamie, R. D., Chase, L., Chiodo, E., Dickes, L., Flanigan, S., Schmidt, C., & Streifeneder, T. (2021). Agritourism around the globe: Definitions, authenticity, and potential controversy. *Journal of Agriculture, Food Systems, and Community Development*, 1-6.
- Leduc, J. K. (2017). Agritourism Definition. Connecticut: Connecticut General Assembly Office of Legislative Research.
- Papanis, E. ve Kitrinou, E. (2011). The Role Of Alternative Tourism Types and Information Technology Strategy for Lesbos’ Tourism Industry. *Turizmos: An International Multidisciplinary Journal Of Tourism*, 6(2), 313-331.
- Shafeei, N. (2012). İzmir İnciraltında Doğa Temelli Bir Agro Turizm Yaklaşımı Kentsel Tasarım Projesi. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Sharpley, R., ve Sharpley, J. (1997). Rural tourism. An Introduction. International Thomson Business Press. 1,165.
- Shekhar, C. (2022). Agro -Tourism. researcgate file:///C:/Users/Sony/Downloads/ECopy_GoVocalforLocalFinaltoPrint07-02-2022-39-46%20(1).pdf, 28-35.
- Soykan, F. (2000). Kırsal Turizm ve Avrupa’da Kazanılan Deneyim. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 11(1), 21-33.
- Sznajder, m., Przezbórska, L., & Scrimgeour, F. (2009). Agritourism. CABI International.
- Türkben C., Gül F., Uzar Y. (2012). Türkiye’de bağıcılığın tarım turizmi (Agro-Turizm) içinde yeri ve önemi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, (14) 47-50.
- URL-1 <https://www.tdk.gov.tr/Content/File/BasvuruFiles/BasvuruPaketiHazirlamaDokumanlari/BasvuruCagriRehberi/3.1/302-3.pdf> (E.T:24.05.2023).
- URL-2 <https://www.turizmgunlugu.com/2020/02/13/agro-turizm-tarim-turizmi-nedir/> (E.T:24.05.2023).
- URL-3 <https://www.bizevdeyokuz.com/ekolojik-tarim-gonulluluk-tatuta#:~:text=Nerede%3F,TaTuTalar%20y%C4%B1l%20boyu%20a%C3%A7%C4%B1klar> (E.T:24.05.2023).
- URL-4 <https://www.bugday.org/blog/bugday-ekolojik-yasami-destekleme->

- dernegi/bugday-hareketinin-dunu-ve-bugunu/ (E.T:24.05.2023).
- URL-5 <https://woof.net/> (E.T:24.05.2023).
- URL-6 <https://www.kivi.com.tr/2017/07/14/toskana/> (E.T:24.05.2023).
- URL-7 https://www.aromaterapi.co/post/paris_kent_ciftligi (E.T:24.05.2023).
- URL-8 <https://www.tarim.com.tr/ABD-VE-ALMANYADA-TARIM-TURIZMI,448y> (E.T:24.05.2023).
- URL-9 [https://tr.wikipedia.org/wiki/Tar%C4%B1m_Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1_\(Amerika_Birle%C5%9Fik_Devletleri\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Tar%C4%B1m_Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1_(Amerika_Birle%C5%9Fik_Devletleri)) (E.T:24.05.2023).
- URL-10 <https://www.tarim.com.tr/ABD-VE-ALMANYADA-TARIM-TURIZMI,448y> (E.T:24.05.2023).
- URL-11 <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya-gida-guvenligi-gununde-turkiyenin-tarimda-disa-bagimligina-dikkat-cekildi-1842655> (E.T:24.05.2023).1".